

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Aleny Pokorné a soudců JUDr. Víta Pejška a Mgr. Miloše Zdražila ve věci žalobců:

- a) D. R. K., narozená [redacted],
bytem [redacted],
zastoupená advokátem JUDr. T. P.,
sídlem [redacted],
- b) V. K., narozený [redacted],
bytem [redacted],
zastoupený advokátem JUDr. T. P.,
sídlem [redacted],

proti

žalovanému: Č. r. – M.,
sídlem [redacted],

o náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem,

k odvolání žalobců proti rozsudku Okresního soudu v [redacted] ze dne [redacted], č.j. 3 C 71/2018 - 46,

takto:

- I. Rozsudek okresního soudu se mění tak, že žalovaný je povinen zaplatit každému ze žalobců částku [redacted] Kč s 8,05 % úrokem z prodlení ročně od [redacted] do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.**

Shodu s prvopisem potvrzuje [redacted].

- II. Žalovaný je povinen nahradit každému ze žalobců náklady řízení před okresním soudem ve výši [REDACTED] Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejich zástupce JUDr. T. [REDACTED] P. [REDACTED].
- III. Žalovaný je povinen nahradit každému ze žalobců náklady odvolacího řízení ve výši [REDACTED] Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejich zástupce JUDr. T. [REDACTED] P. [REDACTED].
- IV. Žalobcům se vrací z účtu Okresního soudu v Chrudimi část soudního poplatku z žaloby ve výši [REDACTED] Kč.
- V. Žalobcům se vrací z účtu Okresního soudu v Chrudimi soudní poplatek z odvolání ve výši [REDACTED] Kč.

Odůvodnění :

1. Shora označeným rozsudkem okresní soud zamítl žalobu, kterou se žalobci domáhali, aby žalovanému bylo uloženo zaplatit každému z nich částku [REDACTED] Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05% ročně od [REDACTED] do zaplacení (výrok I.) a žalobcům uložil společně a nerozdílně nahradit žalovanému náklady řízení ve výši [REDACTED] Kč (výrok II.).
2. Okresní soud rozhodoval o žalobě, kterou se žalobci domáhali zaplacení uvedené částky jako náhrady škody způsobené zahájením trestního stíhání, které neskončilo odsuzujícím rozsudkem. Usnesením Policie ČR, Krajské ředitelství Policie Pardubického kraje, oddělení obecné kriminality ze dne [REDACTED], č. j. KRPE – 46514-44/TČ-2015-170371-DUS, bylo zahájeno trestní stíhání proti žalobcům pro zločin týrání svěřené osoby podle § 198/1, 2, písm. c), d) trestního zákoníku, kterého se měli dopustit tím, že v období nejméně od [REDACTED] do [REDACTED] týrali nezletilé děti, které měli v pěstounské péči. Vzhledem k právní kvalifikaci skutku se jednalo o případ nutné obhajoby, proto si žalobci zvolili obhájcem advokáta JUDr. T. [REDACTED] P. [REDACTED]. Obhájce podal proti usnesení o zahájení trestního stíhání stížnost, tato byla usnesením Okresního státního zastupitelství v [REDACTED] ze dne [REDACTED], č.j. [REDACTED] zamítnuta. Obhájce se zúčastnil všech úkonů v přípravném řízení a hlavního líčení. Usnesením Okresního soudu v [REDACTED] ze dne [REDACTED], č. j. [REDACTED], byla trestní věc žalobců dle § 222 odst. 2 trestního řádu postoupena k projednání a rozhodnutí Městskému úřadu v [REDACTED]. Po skončení trestního stíhání provedl obhájce vyúčtování nákladů a žalobcům byly vystaveny faktury č. 2016138 a 2016139, každá na [REDACTED] Kč, z čehož každý ze žalobců již uhradil [REDACTED] Kč. Usnesení o zahájení trestního stíhání je nezákonným rozhodnutím, za které žalobcům náleží náhrada škody dle zákona č. 82/98 Sb. Žalobci požadovali náhradu nákladů obhajoby. Nárok na náhradu škody uplatnili u žalovaného podáním ze dne [REDACTED]. Žalovaný přípisem ze dne [REDACTED] odškodnění odmítl.
3. Žalovaný před okresním soudem uvedl, že má za nesporný průběh a výsledek trestního řízení vedeného proti žalobcům u Okresního soudu v [REDACTED] pod sp. zn. [REDACTED], které skončilo postoupením věci Městskému úřadu v [REDACTED] k projednání přestupku. Dále činí nesporným splnění obligatorní podmínky uplatnění nároku u žalovaného podáním doručeným dne [REDACTED]. Dne [REDACTED] vydal Městský úřad v [REDACTED] příkaz, kterým uznal oba žalobce vinnými a uložil jim pokutu. Proti tomuto příkazu byl podán odpor. Dne [REDACTED] 7 se konalo ústní jednání a téhož dne bylo vydáno rozhodnutí, kterým byli oba žalobci uznáni vinnými a byla jim uložena pokuta ve výši [REDACTED] Kč. Rozhodnutí nabylo právní moci dne [REDACTED]. Nárok na náhradu škody vznesený v návaznosti na zahájení trestního stíhání lze úspěšně uplatnit pouze tehdy, pokud bylo prokázáno, že se poškozený žádného protiprávního jednání nedopustil. K takovému závěru u žalobců dospět nelze, neboť oba byli uznáni vinnými a byla jim uložena pokuta. Samotné postoupení věci do přestupkového řízení nepresumuje nezákonnost zahájení trestního stíhání.

Shodu s prvopisem potvrzuje [REDACTED].

Přestupkové řízení zachovává kontinuitu stíhaného skutku, byť posuzovaného dle jiných předpisů než trestněprávních. Usnesení Okresního soudu v [redacted] ze dne [redacted], č.j. [redacted], kterým byla věc odevzdána k projednání přestupku Městskému úřadu v [redacted], nemá povahu rozhodnutí, jímž by bylo pro nezákonnost zrušeno, resp. změněno, usnesení o zahájení trestního stíhání. Zahájení trestního stíhání žalobců samo o sobě nelze hodnotit jako nesprávný úřední postup. Při posuzování nároku na náhradu škody je podstatné, že poškozený se nedopustil protiprávního jednání, resp. že byl stíhán za jednání, které nebylo protizákonné (bylo dovolené). Nárok na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutí je možné účastníkovi přiznat jen za situace, kdy bylo proti němu vedeno trestní stíhání pro jednání, které se následně ukázalo být jednáním dovoleným. O takovýto případ u žalobců nejde, neboť i přestupkový orgán uznal, že se dopustili jednání protiprávního (zákonem nedovoleného).

4. Na základě provedeného dokazování dospěl okresní soud k závěru, že byly splněny kumulativně dané zákonné podmínky pro odpovědnost státu za škodu. Bylo vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání žalobců, průběh a výsledek trestního řízení vedeného proti žalobcům byl prokázán připojeným spisem sp.zn. [redacted] a trestní řízení skončilo postoupením věci k projednání přestupku Městskému úřadu v [redacted], který následně oba žalobce uznal vinnými ze spáchání přestupku a uložil jim oběma pokutu. Obligatorní podmínka uplatnění nároku u žalovaného byla splněna. Škoda uplatněná žalobci spočívá v nákladech obhajoby v trestním řízení. Mezi náklady obhajoby a trestním stíháním žalobců je příčinná souvislost. Okresní soud si byl vědom, že za nezákonné ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. je třeba považovat usnesení o zahájení trestního stíhání i v případě, kdy trestní stíhání skončilo postoupením věci k přestupkovému řízení, neboť přestupkové řízení není v takovém případě pokračováním trestního stíhání a výsledek přestupkového řízení je z hlediska splnění podmínek odpovědnosti státu za škodu způsobenou trestním stíháním nerozhodný (rozsudky Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 30 Cdo 4771/2015 a sp.zn. 30 Cdo 3291/2016). Okresní soud při svém rozhodování musel přihlížet i k tomu, zda výklad a použití právního předpisu není v rozporu s dobrými mravy, zda přiznání náhrady škody není v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, zda z hlediska obecné slušnosti by se žalobcům skutečně náhrady škody mělo dostat. Trestní stíhání žalobců bylo zahájeno, protože bylo zjištěno, že žalobci nakládali s dětmi, které měli v pěstounské péči, s vysokým stupněm hrubosti a bezcitnosti, zlé nakládání s dětmi se dělo dlouhodobě, opakovaně. Úkony trestního řízení byly zahájeny poté, co první žalobkyně zbilá nezletilé J [redacted] a I [redacted] ranami vařečkou přes záda, hlavu, paže i obličej a způsobila dětem hematomy, zarudnutí, odřeniny. V rámci trestního řízení byl vyžádán znalecký posudek, kterým byl u dětí svěřených žalobcům zjištěn syndrom CAN, syndrom týraného dítěte, neurotičnost, úzkosti. Děti vnímaly fyzické tresty ze strany žalobců jako běžnou součást výchovy. Následky bití jsou zdokumentovány ve fotodokumentaci v trestním spise. Žalobci prokazatelně dětem nadávali vulgárními výrazy, používali děti svěřené jim do pěstounské péče k těžké a jejich věku neodpovídající práci (nošení dřeva, těžkých popelnic), bili je. Nezajistovali dostatečným způsobem ani stravu dětí, dětem dávali zbytky jídla. Ze spisového materiálu nevyplývá, jaké částky žalobci od státu za tuto „péči“ inkasovali. Dle platné právní úpravy činí výše příspěvku na potřeby jednoho dítěte od 4 950 Kč do 7 260 Kč měsíčně dle věku. Odměna pěstouna při péči o tři děti činí podle názoru okresního soudu 30 000 Kč měsíčně. S každým dalším dítětem se zvyšuje o polovinu částky určené na jedno dítě. Kromě toho existuje příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení auta. Žalobci měli dostatek prostředků na zajištění materiální péče o děti, neboť na tyto účely je určen příspěvek na potřeby dítěte. Okresní soud dospěl k závěru, že zahájení trestního řízení si zavinili žalobci sami svým bezcitným a neúnosně hrubým zacházením se svěřenými dětmi. Jednání žalobců s dětmi, které jim byly svěřeny, dle názoru soudu bylo (minimálně) v rozporu s dobrými mravy. Za dané situace by bylo přiznání práva na náhradu škody vzniklé trestním stíháním žalobců v rozporu s dobrými mravy. Okresní soud proto žalobu zamítl.

5. Proti rozsudku okresního soudu podali žalobci odvolání. Namítali, že okresní soud zcela nepřipustně znovu hodnotil důkazy provedené v trestním řízení, ačkoliv je sám neprovedl, a dospěl k závěru, že se žalobci chovali k dětem bezcitně a neúnosně a tím si zaviniili trestní stíhání sami. V trestním řízení byly na základě zásady ústnosti a bezprostřednosti řízení provedeny veškeré důkazy, z nichž soud zjistil, že se žalobci jako obžalovaní někdy chovali k dětem nevhodně, ale na druhé straně jim též projevovali lásku a péči a že jejich jednání rozhodně nemělo charakter týrání svěřené osoby. Proto postoupil věc k projednání přestupku. Okresní soud by měl z výsledku trestního řízení vycházet, protože jinak by musel provést veškeré dokazování znovu a znovu je hodnotit. Je tedy nutné vycházet z toho, že jednání obou žalobců bylo pouze přestupkem dle § 49 odst. 1 písm. c/ zákona o přestupcích, za který hrozí podle tehdy účinného zákona pokuta až do výše 20 000 Kč. Ani správní orgán nepovažoval jednání žalobců za nějak zvlášť zavrženíhodné, jak se je snaží vylíčit okresní soud v rozsudku, když správní orgán uložil žalobcům pokutu 4 000 Kč (v dolní čtvrtině sazby). V každém případě, pokud právní řád stanoví za určité jednání sankci do 20 000 Kč a příslušný orgán rozhodne, že přiměřenou sankcí je pokuta 4 000 Kč, nelze v rámci občanského soudního řízení tvrdit, že si účastníci po právu mají nést náklady, které jim nuceně vznikly a dosahují 50 000 Kč. Žalobci navrhli, aby odvolací soud změnil rozsudek okresního soudu tak, že žalobě bude v celém rozsahu vyhověno.
6. Žalovaný se k odvolání žalobců vyjádřil tak, že okresní soud rozhodl po skutkové i právní stránce správně. Navrhl, aby odvolací soud potvrdil rozsudek okresního soudu.
7. Odvolací soud po zjištění, že odvolání bylo podáno včas (§ 204 o.s.ř.), osobou k němu oprávněnou (§ 201 o.s.ř.), je přípustné a obsahuje náležitosti dle § 205 odst. 1 o.s.ř., rozsudek okresního soudu z podnětu odvolání a v jeho mezích přezkoumal (§ 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř.), když přihlížel i k důvodům v odvolání výslovně neuplatněným.
8. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, která jsou podrobně popsána v odůvodnění napadeného rozhodnutí, včetně důkazních prostředků, o něž se opírají; proto na ně pro stručnost odkazuje.
9. Dle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán. Dle odst. 2 byla-li škoda způsobena nezákonným rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc, lze nárok uplatnit i tehdy, pokud rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku. Dle odst. 3 nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení, nebo návrh na zastavení exekuce.
10. Dle § 12 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. právo na náhradu škody nemá ten, a) kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zaviniil sám, nebo b) kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován. Dle odst. 2 právo na náhradu škody dále nevznikne, pokud a) v řízení nebylo možno pokračovat z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu, b) bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno a nastaly účinky zastavení trestního stíhání, c) výrok o zastavení trestního stíhání byl součástí rozhodnutí o narovnání, d) trestní stíhání bylo zastaveno z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu.
11. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.2.1990, sp.zn. 1 Cz 6/90, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek jako R 35/1991, ten, proti němuž bylo trestní stíhání

zastaveno, nebo ten, jenž byl zproštěn obžaloby, má podle ustanovení § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Sb. (dnes § 5 písm. a/, § 7 a § 8 zákona č. 82/1998 Sb.) zásadně právo na náhradu škody způsobené usnesením o vznesení obvinění. Uvedené právo nemá pouze ten, kdo si obvinění sám zavínil, a ten, kdo byl obžaloby zproštěn, nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný, nebo že mu byla udělena milost anebo, že trestný čin byl amnestován.

12. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 28.8.2007, sp.zn. IV. ÚS 642/05, ústavně právní základ nároku jednotlivce na náhradu škody v případě trestního stíhání, které je skončeno zproštěním obžaloby (nebo jiným než odsuzujícím rozhodnutím) je třeba hledat nejen v ustanovení čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, ale v obecné rovině především v čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR, tedy v principech materiálního právního státu, který musí nést odpovědnost za nezákonné jednání svých orgánů či za jednání, kterým státní orgány nebo orgány veřejné moci přímo zasahují do základních práv jednotlivce. Na jednu stranu je jistě povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, pokud se posléze ukáže nejenom jako nezákonný, a takto je jinými orgány veřejné moci v jiném řízení deklarovaný, ale též v případě, kdy je trestní řízení samo zastaveno anebo byl-li obžalovaný obžaloby zproštěn. Jak již Ústavní soud v minulosti judikoval, každé trestní řízení negativně ovlivňuje osobní život trestně stíhaného, na kterého je sice do okamžiku právní moci meritorního rozhodnutí třeba pohlížet jako na nevinného, avšak samotný fakt trestního stíhání je zátěží pro každého obviněného (nález sp. zn. I. ÚS 554/04). Již samotné trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to tím spíše, jedná-li se o obvinění „liché“, což je posléze pravomocně stvrzeno zprošťujícím rozsudkem soudu, podle něhož se skutek, z něhož byl jednatel obviněn a obžalován, nestal, případně nebyl trestným činem. Trestní stíhání je způsobilé vyvolat dokonce vznik nemateriální újmy (nález sp. zn. IV. ÚS 428/05). Tím spíše je stát povinen reparovat materiální škodu, která v souvislosti s trestním stíháním jednotlivce vznikla. Z hlediska výše uvedeného nelze akceptovat názor, podle něhož je dána odpovědnost státu za škodu pouze v případě zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání pro nezákonnost, nikoliv v případě zastavení trestního stíhání či zproštění obžaloby. Takový výklad je výkladem formalistickým, příliš restriktivním a ústavně nekonformním, neboť upřednostňuje formu vyslovení „nezákonnosti“ trestního stíhání a nebere v potaz, že z hlediska výše uvedených zásahů do osobní a soukromé sféry jednotlivce jsou tyto formy vyslovení „nezákonnosti“ trestního stíhání zcela irelevantní. Je chybou zákonodárce, pokud závěry vyplývající z judikatury nezohlednil v novele zákona č. 82/1998 Sb. (srov. k tomu též Vojtek, P.: Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář, 2. vydání. C. H. Beck, Praha 2007, str. 66).
13. Jak uvedl Ústavní soud ve svých nálezech sp. zn. IV. ÚS 618/08 a sp.zn. IV. ÚS 3193/10, podmínka obsažená v ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., tzn. podmínka vyčerpání řádných opravných prostředků, vychází z obecné právní zásady prevence, neboť vylučuje odpovědnost státu v těch případech, kdy poškozený nevyužil dostupných právních prostředků k odvrácení hrozící škody. Současně však citované ustanovení umožňuje soudu zohlednit specifika konkrétního případu a nesplnění této podmínky prominout. V případě, kdy pro skutek označený v usnesení o zahájení trestního stíhání, který obviněný nepopíral, ale namítal, že není trestným činem, v čemž mu dal soud později za pravdu, byla podána obžaloba státním zástupcem, který má povinnost na zákonnost přípravného řízení dohlížet z úřední povinnosti, státní zástupce dal najevo své přesvědčení o důvodnosti a zákonnosti zahájeného trestního stíhání, a proto lze vycházet z předpokladu, že stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání by stejně úspěšná nebyla. Trvání na vyčerpání tohoto opravného prostředku by tak bylo přepjatým formalismem, zakládajícím nejen porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, ale rovněž i práva na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím orgánu veřejné moci ve smyslu čl. 36 odst. 3 Listiny, neboť by interpretovalo omezující podmínku stanovenou v § 8 odst.

3 zákona č. 82/1998 Sb. způsobem rozporným s čl. 4 odst. 4 Listiny. K této části odůvodnění však odvolací soud podotýká, že v nyní projednávané věci žalobci jako obvinění podali stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, čímž splnili předpoklady stanovené v § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. nepochybně.

14. Ústavní soud dále v nálezu sp.zn. II. ÚS 1540/11 uvedl, že musí-li jednotlivec snášet úkony prováděné orgány činnými v trestním řízení, musí v podmínkách materiálního právního státu existovat garance, že dostane, pokud se prokáže, že trestnou činností nespáchal, odškodnění za veškeré úkony, kterým byl ze strany státu neoprávněně podroben. Pokud by taková perspektiva neexistovala, nebylo by možno trvat na povinnosti jednotlivce taková omezení v rámci trestního stíhání snášet (viz nálezy sp. zn. II. ÚS 590/08 ze dne 17. 6. 2008). Citované závěry platí jak pro majetkovou, tak i nemajetkovou újmu. V případě požadavku na náhradu majetkové újmy, která byla osobě trestně stíhané způsobena v souvislosti s tímto trestním stíháním, je povinností soudu, pokud byl obviněný obžaloby zproštěn nebo bylo zastaveno jeho trestní stíhání, posoudit, zda je nárok na náhradu opodstatněný, případně v jaké výši.
15. Shora citovaná judikatura jednoznačně vypovídá o tom, že obviněný, jehož stíhání neskončilo odsuzujícím rozsudkem, má v zásadě právo na náhradu majetkové a nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání bez ohledu na to, že samotné usnesení o zahájení trestního stíhání nebylo zrušeno na základě opravných prostředků. Je ovšem třeba zabývat se ještě jednotlivými hypotézami právní normy vypočtenými ve výše citovaném § 12 zákona č. 82/1998, který stanoví, kdy právo na náhradu nevzniká.
16. Odvolací soud se neztotožnil s právním závěrem okresního soudu, že si žalobci zavinili trestní stíhání sami. Je pravdou, že pokud zákon v § 12 odst. 1 písm. a/ vylučuje odpovědnost státu za škodu vůči tomu, kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinil sám, lze nepochybně dovozovat, že tím spíš nemá právo na náhradu škody ten, kdo si zavinil zahájení trestního stíhání, aniž došlo k jeho vzetí do vazby, odsouzení nebo uložení ochranného opatření. Zavinění obviněného na zahájení trestního stíhání však nelze dovozovat, z toho, že se obviněný dopustil skutku, pro který byl trestně stíhán, ale který nebyl trestným činem. Zavinění trestního stíhání lze dovozovat jedině z chování obviněného po zahájení úkonů trestního řízení, jestliže obviněný tímto svým chováním přispěl k tomu, že orgány činné v trestním řízení rozhodli o jeho stíhání (např. nepravdivé doznání za účelem krytí skutečného pachatele). Tento právní závěr vyplývá i z rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 4771/2015, na který žalobci odkazovali již v žalobě. Nejvyšší soud tehdy uvedl, že „otázka, zda se žalobce dopustil přestupku, nemůže mít vliv na posouzení nezákonnosti usnesení o zahájení trestního stíhání, a tím ani na založení odpovědnosti státu za újmu jím způsobenou podle zákona č. 82/1998 Sb., neboť přestupkové řízení není pokračováním trestního stíhání. ... Zavinění obviněného na zahájení trestního stíhání proti němu znamená, že obviněný svým zaviněným úkonem přispěl k tomu, že trestní řízení proti němu bylo či muselo být zahájeno, tedy že jeho jednání bylo důvodem k zahájení trestního stíhání proti němu. Příčinnou souvislost mezi zahájením či vedením trestního stíhání a zaviněním obviněného je třeba hledat nikoliv v jeho jednání, kterým měl podle orgánů činných v trestním řízení naplnit skutkovou podstatu trestného činu, pro který byl stíhán, nýbrž v jiném jeho chování před zahájením trestního stíhání, popř. v jeho průběhu, především v jeho postoji vůči orgánům činným v trestním řízení, tedy v tom, zda svým jednáním či úkony procesního charakteru zapříčinil, že trestní stíhání muselo být zahájeno (nebo v něm nadále pokračováno). Nejde tedy o to, zda obviněný se dopustil, byť zaviněně, skutku, pro který byl stíhán a jímž vyvolal podezření, že byl spáchán trestný čin, ale o to, zda svým jiným či dalším jednáním ovlivnil postup orgánů činných v trestním řízení před zahájením trestního stíhání nebo v jeho průběhu tak, že bez tohoto jednání by k zahájení (pokračování) trestního stíhání nedošlo, např. uváděním nepravdivých skutečností, odůvodňujících postup podle § 160 odst. 1 trestního řádu, či předstíráním, že vůči němu jsou důvody k trestnímu stíhání, ačkoliv objektivně neexistovaly. Podmínka, že poškozený si sám zavinil obvinění, není naplněna již tím, že se dopustil skutku, pro který bylo trestní stíhání

proti němu zahájeno (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 539/2002). Z uvedeného je zřejmé, že ani v případě, kdy by jednání žalobce, pro které byl trestně stíhán, bylo shledáno přestupkem, nebyla by vyloučena odpovědnost státu za škodu (majetkovou újmu) způsobenou žalobci trestním stíháním podle § 12 odst. 1 písm. a) OdpŠk, neboť zavinění si trestního stíhání nelze spatřovat v tom, že se poškozený dopustil skutku, pro který byl trestně stíhán.“

17. Odvolací soud nepodřadil trestní stíhání žalobců ani pod další části ustanovení § 12 zákona č. 82/1998 Sb. V trestním řízení nebyl zjištěn nedostatek trestní odpovědnosti žalobců (věk, přičetnost), žalobcům nebyla udělena milost ani nebyl trestný čin amnestován. Ke skončení trestního stíhání jinak než odsuzujícím rozsudkem nedošlo z důvodu, že by nebylo možno pokračovat ve stíhání z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu (§ 163a trestního řádu – souhlas poškozeného), nedošlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání (§ 307 a násl. trestního řádu), nebyla uzavřena dohoda o narovnání (§ 309 a násl. trestního řádu) ani nebylo trestní stíhání zastaveno z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu (§ 172 odst. 2 trestního řádu – bezúčelnost trestního stíhání apod.). Odvolací soud ještě připomíná, že judikatura vztáhla ustanovení § 12 zákona č. 82/1998 Sb. analogicky i na jiné případy, kdy došlo k zastavení trestního stíhání (např. náleží Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS 1391/15 – zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení trestného činu). Postoupení trestního stíhání přestupkovému orgánu však podle názoru odvolacího soudu nelze analogicky přirovnávat k případům uvedeným v § 12 zákona č. 82/1998 Sb. ani k případu zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení trestného činu. Za nejsilnější argument pro připuštění analogie u promlčení trestného činu a vyloučení analogie u postoupení trestního stíhání přestupkovému orgánu odvolací soud považuje kritérium, že obviněný, jehož trestní stíhání bylo zastaveno z důvodů uvedených v § 172 odst. 2 trestního řádu či analogicky z důvodu promlčení, má ve všech těchto případech možnost prohlásit, že na projednání trestní věci trvá (a dosáhnout zproštění obžaloby), zatímco obviněný, jehož věc byla postoupena přestupkovému orgánu, takovou možnost nemá.
18. Na závěr tudíž nezbyvá, než odkázat na výše již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 30 Cdo 4771/2015, v němž byla dovozena přípustnost dovolání na základě předtím neřešené otázky, zda lze za nezákonné rozhodnutí (z hlediska dosavadní rozhodovací praxe) považovat usnesení o zahájení trestního stíhání, pokud trestní stíhání skončilo postoupením věci jinému orgánu z důvodu, že nejde o trestný čin, avšak žalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek. V takovém případě podle závěru Nejvyššího soudu „bylo totiž trestním soudem nebo státním zástupcem pravomocně rozhodnuto o tom, že skutek, pro který se trestní stíhání vede, není trestným činem. Ve světle dosavadní judikatury je nutno v takových případech na usnesení o zahájení trestního stíhání, pro účely odškodnění vzniklé újmy, pohlížet jako na nezákonné rozhodnutí (§ 8 OdpŠk).“
19. Žalobci se v této věci domáhali pouze náhrady majetkové újmy, a proto jen pro úplnost odvolací soud odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 1777/2012 a znovu na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 4771/2015, podle nichž „specifické okolnosti konkrétního případu spočívající v chování či jednání obviněného (obžalovaného), které nelze podřadit pod ustanovení §12 OdpŠk, lze zohlednit při stanovení formy, případně výše zadostiučinění podle § 31a odst. 2 OdpŠk. Stejně tak je třeba při stanovení formy a výše zadostiučinění posoudit postup orgánů činných v trestním řízení (podrobněji viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011). Lze zde i odkázat na závěr dosažený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2256/2011, dle něž v případě náhrady nemajetkové újmy se s ohledem na její rozdílný charakter v porovnání s náhradou škody (majetkové újmy) a zákonný požadavek § 31a odst. 2 OdpŠk přihlídnout při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění i k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo, omezení dovozované ve vztahu k nároku na náhradu škody ve směru nemožnosti zohlednit jednání poškozeného, pro které byl stíhán, neuplatní. Bude-li zjištěno, že se poškozený dopustil jednání,

pro které byl následně trestně stíhán, nepovede to sice k závěru o tom, že si trestní stíhání zavinil a tím pádem k vyloučení odpovědnosti státu za poškozenému trestním stíháním vzniklou újmu, ale půjde o důležitou okolnost pro stanovení formy a případně výše odškodnění nemajetkové újmy podle § 31a odst. 2 OdpŠk.“ K tomu snad již jen na úplný závěr zbývá poznamenat, že zdejší odvolací soud v intencích citované judikatury o náhradě nemajetkové újmy rozhoduje (viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích sp.zn. 18 Co 287/2014, kterým nebyl tamějšímu žalobci v postavení podobném zdejším žalobcům přiznán nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích, přičemž tamějším žalobcem posléze podané dovolání bylo odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 310/2015).

20. Odvolací soud proto změnil rozsudek okresního soudu tak, že žalobě vyhověl (§ 220 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.).
21. Dle § 224 odst. 2 ve spojení s § 142 odst. 1 o.s.ř. rozhodl odvolací soud znovu o náhradě nákladů řízení před okresním soudem. Procesně úspěšným žalobcům přiznal proti žalovanému právo na náhradu nákladů řízení sestávajících ze soudního poplatku [redacted] Kč, z odměny advokáta od každého z žalobců za 4 úkony právní služby v plné výši (převzetí věci, předžalobní výzva, žaloba, účast u jednání) a za 1 úkon právní služby v poloviční výši (odvolání proti usnesení o místní nepříslušnosti) po [redacted] Kč (§ 7, § 8 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. a/, d/, g/ a odst. 2 písm. c/, § 12 odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif) v celkové výši [redacted] Kč, z paušální náhrady hotových výdajů advokáta za 5 úkonů právní služby po [redacted] Kč ve výši [redacted] Kč a z 21% DPH z odměny a náhrady hotových výdajů advokáta ve výši [redacted] Kč, celkem [redacted], což představuje náhradu nákladů řízení ve výši [redacted] Kč pro každého z žalobců.
22. Dle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 1 o.s.ř. rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů odvolacího řízení. Procesně úspěšným žalobcům přiznal proti žalovanému právo na náhradu nákladů řízení sestávajících z odměny advokáta od každého z žalobců za 2 úkony právní služby v plné výši (odvolání proti rozsudku okresního soudu a účast u jednání) po [redacted] Kč (§ 7, § 8 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. d/, g/, § 12 odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif) v celkové výši [redacted] Kč, z paušální náhrady hotových výdajů advokáta za 2 úkony právní služby po [redacted] Kč ve výši [redacted] Kč a z 21% DPH z odměny a náhrady hotových výdajů advokáta ve výši [redacted] Kč, celkem [redacted] Kč, což představuje náhradu nákladů řízení ve výši [redacted] Kč pro každého z žalobců.
23. Za návrh na zahájení řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem se platí soudní poplatek [redacted] Kč (položka č. 8a Sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích). Vzhledem k tomu, že žalobci na základě výzvy soudu zaplatili soudní poplatek z žaloby v nesprávné výši [redacted] Kč, část soudního poplatku ve výši [redacted] Kč se jim vrací.
24. Za odvolání proti rozsudku vydanému v řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem se soudní poplatek neplatí (viz náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3283/18). Vzhledem k tomu, že žalobci na základě výzvy soudu zaplatili soudní poplatek z odvolání ve výši [redacted] Kč, soudní poplatek se jim v plné výši vrací (§ 10 odst. 1 věty první zák. č. 549/1991 Sb.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání u Okresního soudu v [redacted] ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu. O dovolání by rozhodoval Nejvyšší soud ČR. Dovolání je přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je

dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Pardubice 5. června 2019

JUDr. Alena Pokorná v.r.
předsedkyně senátu